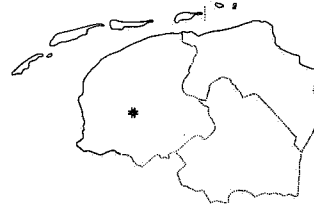

In vogelvlucht

Het Botmeer

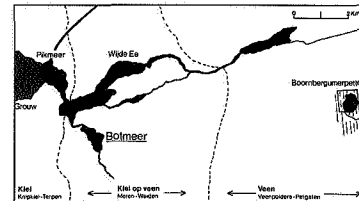
Het merengebied bij Grouw maakt deel uit van Frieslands Lage Midden; een landschap dat al eeuwen een grote mate van drassigheid kent. In tegenstelling tot de andere meren die een recreatieve functie hebben, is het Botmeer een rust- en natuurgebied. Rust voor watervogels als kuif- en tafeleenden, meerkoeten en smienten. Natuur voor de verlandende oevers die door It Fryske Gea beheerd worden en waar naast els en wilg ook de rankende helmblom en varens groeien.

tekst, Foto en kaartje Paul Paris

In het weidegebied rond Grouw ligt een aantal meren waarvan het Pikmeer en de Wijde Ee elk jaar wegens het skûtsjezeilen tijdelijk een landelijke bekendheid krijgen. Ook op deze luchtfoto, gemaakt in de late herfst van oktober, is Grouw (linksboven) en omgeving niet geheel verstoken van zeilende en gemotoriseerde waterrecreanten. Afzijdig van dit watersportgebied ligt als een blauwe plas van rust het Botmeer centraal op de foto. Dit Botmeer en de andere meren - op de achtergrond de Wijde Ee en het Pikmeer - maken deel uit van een overgangslandschap waar het element water een overheersende rol speelt. Dit overgangslandschap ligt tussen het kleigebied van de terpen in het westen en het pure veenland in het oosten met sporen van vroegere vervening en petgaten als littekens zoals de Boornbergumerpetten. Het overgangslandschap heeft een klei-op-veen bodem als gevolg van het naar het oosten doodlopen van de zeeklei in en over het veen. In het merengebied ligt dan ook overal een laagje zeeklei op het veen, hier wat dikker, daar wat dunner. Grenzen tussen de verschillende bodemtypen zijn daarop moeilijk te trekken, daarom lopen de stipellijnen op het kaartje in werkelijkheid veel grilliger. Belangrijk is echter dat het

overgangslandschap waarin het Botmeer ligt zowel kenmerken van het kleilandschap heeft als van het veenlandschap; soms van geen van beide. Zo heeft het terpenlandschap van de klei reeds ver voor de jaartelling bewoning gehad die tot op heden continu is geweest. Het lager gelegen overgangslandschap is altijd schaars bewoond geweest, ook miste het - wegens de aanwezigheid van storende kleilagen - een traditie van vervening; iets dat in het oostelijke veengebied wel het geval is geweest. Een belangrijk kenmerk van het overgangslandschap door de eeuwen heen is altijd de hoge grondwaterstand en periodieke en soms langdurige wateroverlast geweest. Immers door kunstmatige ontwatering van het veengebied omstreeks het jaar 1000 in het oosten en de verdere opslibbing en daardoor ophoging van het kleigebied in het westen met de eerste dijk aanleg kende het klei-op-veen gebied geen natuurlijke ontwatering meer. Het overgangslandschap kwam letterlijk klem te zitten: ontwatering naar het westen richting zee werd gefrustreerd en vanuit het oosten kwam drainage water uit

het veenlandschap. Lange tijd hebben de laag gelegen klei-op-veen bodems dan ook als basis voor boezemland gediend met als

agrarische functie: hooiland. Tot zo'n honderd jaar geleden stond het hier 's winters blank tot april. Vandaar dat dit landschap van het Lage Midden tot op heden schaars bewoond is geweest. Op de luchtfoto is de leegheid van dit land opvallend: uitgestrekte, boomloze weiden waar zelfs langs de wegen nauwelijks bomen staan en verspreid liggende boerderijen waarbij omringend geboomte en voedselsilo's de enige verticale elementen vormen. Op de achtergrond lijkt dit landschap tegen de in de najaarszon oplichtende sky-line van Leeuwarden op te houden.

Ondanks dat de invloed van menselijke activiteit overal voelbaar is, moet het Botmeer evenals de andere meren een natuurlijke oorsprong hebben. Leggen we een liniaal dwars over de foto dan zijn de sloten aan weerszijden van het meer in rechte lijn te vervolgen, m.a.w. de sloten zijn van jongere datum dan het meer. Waarschijnlijk zijn de meren oude riviertjes geweest die door wind en golfslag breder zijn geworden. Overigens kunnen lokale pogingen tot vervening dit proces geïntensiveerd hebben. **Nb**